

LAW

UDC 347.9

DOI 10.36074/2663-4139.10.08

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

ВАСИЛЬКІВ В.І.

аспірантка

Національного університету «Одеська юридична академія»

УКРАЇНА

Анотація.

У науковій статті досліджено сутність та юридичну природу інституту забезпечення позову. Проаналізовано законодавчі зміни, що відбулись в межах даного інституту та особливості його застосування у справах про захист честі та гідності фізичної особи, а також запропоновано створити спеціальні норми в частині особливостей застосування забезпечення позову у справах про захист честі та гідності фізичної особи.

Ключові слова: забезпечення позову; захист честі та гідності фізичної особи; недостовірні інформація; оспорювана інформація; інформаційно-технологічні можливості.

Кожного дня фізична особа, вступаючи в ті чи інші суспільні відносини, набуває статусу учасника таких відносин та характеризується наявністю відповідних прав та обов'язків. Учасники правовідносин можуть взаємодіяти в різноманітних сферах життєдіяльності та при цьому кожен з них певним чином індивідуалізується.

Одними із найважливіших цінностей, якими наділена кожна особа та які виступають проявами внутрішнього світу людей, є честь та гідність фізичної особи. Не зважаючи на розвиток інформаційних та комунікаційних технологій сучасного суспільства, вже давно існуючі немайнові права на повагу честі та гідності фізичної особи хоч досі охороняються нормами національного законодавства, проте нівелювання побічними характеристиками розвитку сучасного демократичного суспільства, в тому числі призводить до зневажливого ставлення учасників суспільних відносин до честі та гідності фізичної особи. Законодавчо визначений порядок судового захисту честі та гідності фізичної особи повинен забезпечити як найефективніші механізми такого захисту та водночас максимально відповідати існуючим інформаційно-технологічним, комунікаційно-технологічним можливостям, особливо можливостям їхнього поєднання з інститутами судового захисту.

© Васильків В.І., 2020

© Vasylykiv V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139><https://doi.org/10.36074/2663-4139.10.08>

Серед багатьох перешкод які можуть виникати у позивача в процесі судового захисту честі та гідності у зв'язку поширенням про нього недостовірної інформації в мережі Інтернет, є технологічно виправданий ризик перепоширення даної інформації, а отже, пропорційне збільшення понесених страждань у зв'язку з цим, що зумовлено збільшенням кількості осіб, які сприйняли таку інформацію.

Досліджуючи інститут забезпечення позову варто коротко зазначити про його особливості, до яких в свою чергу варто віднести, що свого часу його застосування до подання самого позову було можливим лише у питаннях захисту права інтелектуальної власності. Проте наразі в чинному Цивільному процесуальному кодексі України (далі- ЦПК України) таку умову виключено, що дозволяє застосування інституту забезпечення позову до подання позову в усіх категоріях справ, а це в свою чергу дозволяє позивачам належно захистити свої права.

Аналіз практики розгляду справ про захист честі та гідності фізичної особи у зв'язку з поширенням про неї недостовірної інформації, дає змогу дійти висновків про основні причини складностей, що виникають в даній категорії справ та які є підставою відмови судом у задоволенні позову. Окрім таких очевидних проблем, як ризик знищення доказів, що підтверджують факт поширення недостовірної інформації в мережі Інтернет, і в свою чергу пояснюється особливістю Мережі, є ще одна проблема, не менш суттєва для позивача, права якого порушено, це швидкість перепоширення недостовірної інформації. Тобто, поширюючи одноразово про фізичну особу недостовірну інформацію перед невизначеним колом осіб, її автор порушує право на повагу честі та гідності фізичної особи і обсяг понесених страждань для такої особи є значно меншим, ніж той обсяг страждань, який особа зазнає у випадку перепоширення такої недостовірної інформації, з джерела її автора, але необмеженою кількістю осіб.

Зважаючи на особливість більшості соціальних мереж та веб-сайтів, що дозволяють їхнім користувачам безперешкодно створювати, поширювати, перепоширювати інформацію не перевіряючи її, механізм захисту права на повагу честі та гідності фізичної особи значно ускладнюється, якщо поширену недостовірну інформацію одного автора перепоширила («поділилась») необмежена кількість інших користувачів. Тобто, звертаючись до суду за захистом права на повагу честі та гідності фізичною особою, відповідачем виступатиме автор поширеної недостовірної інформації та власник веб-сайта, особи, яких позивач повинен установити та зазначити в позовній заяві, що визначено в п.12 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» [1].

Разом з цим, враховуючи кількість осіб, які перепоширили недостовірну інформацію, відповідно зростає обсяг страждань, які особа зазнала у зв'язку з

поширенням такої інформації про неї, а труднощі процесу захисту права на повагу честі та гідності фізичної особи значно збільшаться, оскільки можливість звернення до таких осіб є складним зважаючи на кількість відповідачів (тобто, осіб які перепоширили недостовірну інформацію), а у випадку задоволення судом вимог позивача та покладенням на відповідача обов'язку спростування поширеної інформації, таке спростування охопить лише те коло осіб, яким була відома раніше поширена недостовірна інформація, проте ймовірність перепоширення цього спростування тими особами, які раніше перепоширили недостовірну інформацію ніяк не гарантується, а суд не може їх зобов'язати на вчинення таких дій, отже про повноту захисту порушеного права на повагу честі та гідності фізичної особи в такому випадку не можна зазначати.

Враховуючи вищезазначені проблеми необхідно зазначити на дієвість застосування інституту забезпечення позову у справах про захист честі та гідності фізичної особи проте зі своїми особливостями, а саме: клопотання до суду з вимогою про встановлення обмеження можливості перепоширення іншими особами недостовірної інформації про позивача, повинне стосуватись не відповідача, а власника веб-сайта, адміністратора соціальної мережі. Так, судова практика вказує на відмову позивачеві у задоволенні клопотання про забезпечення позову та зобов'язання відповідача видалити публікацію, що містить недостовірну інформацію на підставі того, що такі заходи забезпечення позову є ідентичними з вимогами позовної заяви, а тому задоволення такої заяви призводить до вирішення спору по суті, що недопустимо, як вказано, наприклад, у постанові Вінницького апеляційного суду у справі № 127/19862/19 [2].

Проте, звертаючись до суду з клопотанням про забезпечення позову до подання позовної заяви та на будь-якій стадії розгляду справи, з вимогою про встановлення власниками веб-сайтів, адміністраторів соціальних мереж, обмеження можливості перепоширення недостовірної інформації іншими користувачами відповідної платформи, де відбулось розміщення недостовірної інформації, але без її видалення. Саме за таких умов задовольняючи клопотання позивача суд не порушить вимог законодавства про неможливість застосування даного виду забезпечення позову у зв'язку з його ідентичністю з предметом спору. Разом з цим, задовольняючи таке клопотання, а згодом у випадку задоволення самого позову та зобов'язуючи відповідача спростувати недостовірну інформацію, буде повністю реалізована вимога спростування з охопленням максимальної кількості осіб, які раніше сприйняли таку інформацію, що не могло б бути забезпечено у випадку перепоширення недостовірної інформації іншими, окрім відповідача, особами, оскільки суд не може зобов'язати їх здійснити таке спростування, а тому кількість осіб, які сприйняли інформацію через її

перепоширення буде значно менше, що у свою чергу не забезпечить повного захисту порушеного права на повагу честі та гідності фізичної особи.

Зважаючи на вищезазначені особливості реалізації інституту забезпечення позову у справах про захист честі та гідності фізичної особи, пропонуємо звернути увагу законодавця на можливість створення спеціальної норми, яка б забезпечувала правомочність суду із задоволення клопотання про забезпечення позову (за умови виконання позивачем всіх інших поставлених до клопотання вимог), а саме в межах встановлення власниками веб-сайтів, адміністраторами соціальних мереж та іншими розпорядниками інформації заборони на перепоширення недостовірної інформації іншими користувачами платформи де розміщена інформація без її видалення. Саме таке обмеження, встановлене зазначеними вище суб'єктами щодо публікації, яка містить недостовірну інформацію, відносно необмеженої кількості користувачів, у випадку зобов'язання судом відповідача з розміщення спростування інформації у такий самий спосіб, як відбулось поширення недостовірної інформації, забезпечить охоплення максимальної кількості осіб, які раніше сприйняли таку інформацію. Окрім таких очевидних позитивних наслідків така заборона адміністратора соціальної мережі вбереже інших користувачів від порушення зобов'язання з перевірки достовірності інформації, яку вони поширюють (п.2 ст. 302 Цивільного кодексу України) [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи». (Постанова Пленуму Верховного Суду України) №9. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
- [2] Судове рішення. Вилучено з <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85133953>
- [3] «Цивільний кодекс України». Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

SECURING A LAWSUIT IN CASES OF PROTECTION OF HONOR, DIGNITY AND BUSINESS REPUTATION OF AN INDIVIDUAL

VASYLKIV V., *Ph.D. student*
National University «Odessa Law Academy»

UKRAINE

Abstract. The scientific article examines the essence and legal nature of the institute of securing the claim. The legislative changes that took place within this institute and the peculiarities of its application in cases of protection of honor and dignity of an individual are analyzed, and it is proposed to create special rules regarding the peculiarities of application of securing a claim in cases of protection of honor and dignity of an individual.

Keywords: *securing the claim; protection of honor and dignity of an individual; inaccurate information; disputed information; information technology capabilities.*

© Васильків В.І., 2020
© Vasylykiv V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<https://doi.org/10.36074/2663-4139.10.08>